

Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту соціології НАН України у 2009–2013 рр.

Президія НАН України та присутні на засіданні заслухали і обговорили доповідь академіка-секретаря Відділення історії, філософії та права НАН України академіка НАН України О. Онищенко про результати розгляду на розширеному засіданні Бюро відділення звіту про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту соціології НАН України у 2009–2013 рр.

У доповіді та виступах академіка НАН України Б. Патона, директора Інституту соціології НАН України академіка НАН України В. Ворони, директора Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України академіка НАН України М. Поповича, віце-президента НАН України, директора Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академіка НАН України В. Гейця, директора Головної астрономічної обсерваторії НАН України академіка НАН України Я. Яцківа, голови Північно-східного наукового центру НАН України, голови ради директорів Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» академіка НАН України В. Семиноженка було відзначено, що за два десятиліття своєї діяльності Інститут соціології НАН України сформувався як потужна академічна установа, чітко визначив своє місце у вітчизняній соціогуманітарній науці, зайняв провідні позиції в розробленні теоретико-методологічних засад соціологічної науки в Україні, осмисленні соціальних, соціально-економічних і соціально-політичних процесів розвитку України від часу проголошення її незалежності, що дало змогу досягти принципово нового рівня знань про їх характер і спрямованість.

Безперечним досягненням учених інституту є перехід від досить роздрібнених і епізодичних досліджень до проведення широкомасштабних систематичних моніторингових соціологічних опитувань із застосуванням великих вибірок як у загальнонаціональному, так і регіональному розрізах. Зміст і характер наукових досліджень інституту спрямовано насамперед на відтворення в наукових концепціях динамічного образу сучасного українського соціуму, аналіз особливостей суспільних перетворень, визначення основних показників, форм і наслідків соціальних змін, що відбуваються в Україні.

Дослідницька практика колективу інституту останніх років довела необхідність розвитку сучасних методів і теорій пізнання українського суспільства. Це, зокрема, стосується активнішого застосування компаративного методу дослідження політичних, економічних, культурних та інших систем розвинених країн світу й України, що сприяє пошуку ефективних моделей її політичного і соціального устрою. Вперше у

вітчизняній соціології розроблено методологічні засади, методику та процедуру соціальної експертизи національних та регіональних програм і проектів.

За звітний період в інституті проведено дослідження з 15 відомчих тем, що здійснювалися за рахунок базового бюджетного фінансування, а також 18 програмно-цільових та конкурсних науково-дослідних робіт у межах виконання бюджетних програм і цільових комплексних програм наукових досліджень НАН України. Один науковий проект виконувався в межах спільного конкурсу НАН України і Російського гуманітарного наукового фонду. Молоді науковці інституту виконали дві відомчі теми в межах цільової фінансової підтримки молодих учених НАН України.

За результатами досліджень інституту підготовлено і передано до органів державного управління, громадським організаціям, політичним партіям, народним депутатам, релігійним лідерам понад 325 наукових доповідей та аналітичних матеріалів з актуальних проблем соціального розвитку українського суспільства.

Як провідна соціологічна установа Інститут соціології НАН України є координатором теоретичних соціологічних досліджень в Україні. Він ефективно співпрацює із Соціологічною асоціацією України, вітчизняними науковими установами і вищими навчальними закладами.

Міжнародні наукові зв'язки інституту характеризуються зростаючими обмінами спеціалістами, досвідом теоретичних і прикладних досліджень, спільними дослідницькими проектами під егідою Європейської комісії, Міжнародної організації праці (МОП), Програми розвитку ООН (ПРООН), Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ), із соціологічними організаціями багатьох країн, у тому числі соціологічними інституціями провідних університетів Європи і США.

З 2004 р. інститут бере участь у загальноєвропейському моніторингу «Європейське соціальне дослідження», що здійснюється під егідою ЄС за єдиною методикою у понад 30 країнах Європи. Це дало можливість порівняти орієнтації, ставлення й оцінки, типові для масової свідомості населення України, з тими, що притаманні населенню інших європейських країн.

Утвердженню Інституту соціології НАН України як провідного в Україні науково-дослідного центру із соціології сприяє успішне функціонування на його базі аспірантури і докторантури, а також спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій. При інституті діє Вища школа соціології, де здійснюється підвищення кваліфікації спеціалістів у галузі теоретичних і прикладних соціологічних досліджень.

Разом з тим, як було зауважено, у діяльності інституту є низка проблем. Так, слід значно активізувати заходи із залучення наукової молоді до роботи в установі. Інститут неповною мірою використовує наявні можливості для впровадження у практику результатів досліджень, розвитку співпраці з органами державної влади і управління, громадськими і політичними організаціями, діловими колами. Необхідним є розширення проблемно-тематичного діапазону систематичних порівняльних загальноукраїнських моніторингових досліджень, що здійснюються інститутом, більш активне залучення до окреслення напрямів моніторингових досліджень заінтересованих суспільствознавчих установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України. Недостатньо активно ведеться робота щодо представлення в пошуковій системі Google Scholar бібліометричних портретів наукових працівників інституту.

Сьогодні перед інститутом постає низка нових дослідницьких завдань, що пов'язані із сучасними проблемами розвитку українського суспільства.

Зокрема, особливе значення в сучасних умовах мають дослідження впливу воєнних дій на соціальне становище населення і стан суспільної свідомості, ціннісні орієнтації населення, адаптацію особистості до кризового і посткризового соціуму.

У цілому президія НАН України позитивно оцінила наукову та науково-організаційну діяльність Інституту соціології НАН України у 2009–2013 рр. й затвердила відповідний проект постанови *(Прес-реліз за підсумками засідання президії НАН України 12 листопада 2014 р. // Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>)).*